

ten behoeve van de Koninklijke Marine vervaardigd werden, behoorden de z.g. belloze lanceerbuizen voor torpedo's. Vergeleken met oudere modellen hadden torpedo's welke door middel van die buizen gelanceerd werden, het voordeel dat zij bij het lanceren de tegenstander niet door middel van een grote luchtbel waarschuwd. De vinding was aan de *Kriegsmarine* onbekend. Zij werd op de werf van Wilton-Fijenoord verder ontwikkeld om haar voor de *U-Boote* en Duitse bovenwaterschepen geschikt te maken. De productie begon al in de periode eind juni – begin juli '40. Er werden overuren voor gemaakt, bovendien werd het aantal arbeiders dat bij dit project ingeschakeld was, uitgebreid. In december '40 werden de eerste vier buizen afgeleverd, van januari '41 af bracht men het al tot een maandproductie van zes stuks. Terzelfder tijd was men bezig, de Nederlandse onderzeeboot 'O 25' geschikt te maken voor het lanceren van Duitse torpedo's. Ook aan de kruiser 'De Zeven Provinciën' die bij Wilton-Fijenoord in aanbouw was, werd ten behoeve van de *Kriegsmarine* verder gewerkt, waarbij overigens aangetekend zij dat het bureau scheepsbouw van het departement van defensie eind juli '40 (Ringeling was verdwenen) op spoed aandrong. Wat 'De Zeven Provinciën' betreft, droeg Wilton-Fijenoord ook zorg voor de afbouw van de geschuttorens, hoewel ir. Damme er de directie nadrukkelijk op gewezen had dat die afbouw volgens de regeling die von Schrötter opgelegd had, niet noodzakelijk was.

Het past in dit beeld dat Wilton-Fijenoord zich van begin '41 af beijverde om, met eigen personeel, op een werf in Oostenrijk enkele tientallen riviertankschepen te bouwen die de Duitsers dringend nodig hadden voor de aanvoer van aardolie uit Roemenië; hier werd door de Nederlanders in zulk een snel tempo gewerkt dat hun Duitse collega's aan wie zij ten voorbeeld gesteld werden, er bezwaar tegen maakten.

Het past óók in dit beeld dat in augustus '40 een arbeider van Wilton-Fijenoord die de woorden 'Heil Moskou, Italië en Duitsland gaan toch naar de g.v.d. Leve Engeland!' in een scheepsverblijf op de muur geschreven had, onmiddellijk ontslagen werd; zijn naam werd door de directie doorgegeven aan de Schiedamse politie, door die politie aan de *Sicherheitspolizei*.

De outillage van Wilton-Fijenoord werd tijdens de bezetting belangrijk uitgebreid; het aantal arbeiders groeide van bijna vierduizend tot bijna zesduizendvijfhonderd. Nog in februari '45 gelaste de directie dat aan spoedopdrachten voor de *Kriegsmarine* op zaterdagmiddag en op zondag gewerkt moest worden.¹

Zoekt men nu, wat Wilton-Fijenoord betreft, een verklaring voor deze

¹ Gegevens over Wilton-Fijenoord in Doc I-1199.